

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИКЛАДАННІ МУЗИЧНОТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Башевський Єлисей Валерійович,
викладач

Колеснікова Марина Леонідівна,
викладач

Комунальний заклад
Харківська гуманітарно-педагогічна академія
Харківської обласної ради

Багатогранність проблеми визначила досить широке коло питань, які підлягають осмисленню і дослідженню в контексті змісту професії «вчитель музичного мистецтва». Це, в свою чергу, зумовило необхідність розгляду проблеми дослідження в декількох взаємообумовлених і взаємозалежних аспектах. Філософська методологія дає можливість розглянути інтеграцію як цілісний процес, діалектичний за своєю природою, визначити фундаментальні напрямки, за якими має протікати формування художньої свідомості майбутнього вчителя музичного мистецтва, а також вибудувати логіку виховання мислення вчителя і учнів за законами теорії пізнання. Естетичний аспект, продовжуючи філософське бачення проблеми, дозволяю представити саме походження мистецтва як реалізацію людиною своєї родової сутності, науково розкрити художню діяльність, н теоретичному рівні визначити шляхи формування та активізації естетичного переживання, формування естетичного смаку і т.д. Музикознавчий аспект розглядається у дослідженнях вчених-музикознавців. У їх числі: Б. В. Асаф'єв, Р. І. Грубер, Т. Н. Грум-Гржимайло, Е. В. Назайкінська, А. Н. Сохор та ін. Основні положення музикознавської науки дозволяють представити музику як художню модель діалектики життя, і тим самим знайти теоретичну базу, для інтегрування музично-виконавських дисциплін на основі законів музичного мистецтва. Психологічний аспект розгляду проблеми базується на основі робіт 255 В. В. Давидова, А. Н. Леонтьєва, Л.Рубінштейна, Д.Б.Ельконіна т ін., що дозволило прояснити питання, пов'язані зі встановленням інтеграційних процесів в їх ретроспективі. Я. А. Коменський акцентував увагу на необхідності «завжди і всюди брати разом те, що пов'язано одне з одним». Необхідність інтегрованого підходу до організації навчально-виховного процесу він пояснював таким чином: «Всі знання виростають з одного коріння - навколишньої дійсності, мають між собою зв'язки, а тому повинні вивчатися у зв'язках». Це дозволило розглянути інтеграцію не локально (в рамках тільки музики), а широко як проблему всієї педагогічної науки на сучасному етапі її

розвитку. За останні десятиліття музична педагогіка досягла значних успіхів в інтеграційному осмисленню процесів музичної освіти школярів, професійного становлення особистості вчителя музичного мистецтва, накопичила значний досвід його фахової підготовки. Однак, незважаючи на значну кількість опублікованих праць і проведених досліджень, ці проблеми залишаються актуальними. Зокрема, недостатньою є методологічна база інтеграції музичної педагогіки у загальноосвітній та вищій школі; не дістала належного наукового узагальнення практика музичної освіти дітей; численні дослідження різних аспектів підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва розрізнені між собою, не дають цілісної наукової картини цього феномену. Існує помітне розходження між потребами шкільної практики та усталеною системою підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва; дедалі очевиднішою стає суперечність між декларацією необхідності переорієнтації та переосмислення змісту музично-педагогічної освіти та реальною, переважно пізнавально-інформаційною та інтеграційною спрямованістю підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва. У наукових працях вітчизняних вчених дістали розкриття головні напрямки розвитку європейської музичної педагогіки від античності до сьогодення; закономірності, принципи та методи інформування музичного сприймання школярів, теоретико-методологічні основи керування цим процесом; 256 науково-методичні засади інтеграції в музичному вихованні учнів на основі української національної культури; методика музичної освіти дітей. Динамічний розвиток сучасних суспільних перетворень детермінує інноваційно-інтегративні процеси в освітянських закладах, переорієнтацію процесу професійно-педагогічної підготовки на європейські стандарти. У зв'язку з цим посилюються вимоги до особистості вчителя, його професійної грамотності, компетентності, методичної озброєності, самостійності, відповідальності, здатності до творчого самовираження в життєдіяльності. Проблема інтеграційного підходу, яка сьогодні перебуває в епіцентрі освітнього простору, зорієнтована на практичні результати, досвід інтеграційної діяльності, вироблення ставлень, що зумовлює принципові зміни в організації навчання, яке стає спрямованим на розвиток конкретних цінностей і життєво необхідних знань та умінь учнів. Це положення значно актуалізує проблему фахової підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва, які засобами інтеграції при вивченні музично-виконавських дисциплін впливають на внутрішній світ учнів, розвивають їх особистісні якості, виявляють творчі здібності, стимулюють потреби в духовному самовдосконаленні. Інтеграція в галузі музичної освіти здійснюється у міжпредметних та внутрішньопредметних зв'язках. Міжпредметна інтеграція реалізується на двох рівнях: художньому та позахудожньому. Художній рівень

передбачає зв'язок музики з іншими видами мистецтва (літературою, театром, живописом та ін.). Такий взаємозв'язок використовується на кожному занятті, доповнюючи музичний матеріал художнім словом або ілюстрацією, залучаючи студентів до виконання музичних композицій тощо. Позахудожній рівень (педагогіка, психологія, інформатика та ін.). Внутрішньоінтегративні зв'язки в музичному мистецтві виникають на рівні взаємодії різножанрової музики та засобів її виконання (наприклад, сполучення вокальної та інструментальної музики, сполучення маршевої та вокальної музики, сполучення інструментальної та танцювальної музики тощо). Ця взаємодія зумовлюється цілісною природою музичного мистецтва. У процесі становлення і розвитку музично-педагогічної освіти склалася певна система виконавської підготовки майбутніх педагогів-музикантів, яка істотно відрізняється від підготовки виконавців у мистецьких вузах. Це зумовлено різними цілями та завданнями майбутньої практичної діяльності фахівців відповідного профілю. Якщо головною метою професійного музиканта-виконавця є найповніше розкриття перед слухачами художнього змісту виконуваного твору, то для вчителя музичного мистецтва головним є формування музичної культури учнів у процесі різноманітної музичної діяльності, зокрема, виконавської. Отже, інтеграція при викладанні музично-теоретичних дисциплін в процесі підготовки вчителів музичного мистецтва може бути представлена як зв'язність опанування мови музики: від окремих видів музичної діяльності до їх органічного поєднання. В умовах інтегративного підходу засвоєння окремих видів музично-виконавської діяльності доповнюється використанням прикладів її взаємодії. Інтеграція здатна вирішити чисельні проблеми освітньої системи. Звичайно, система інтегрованого навчання при викладанні музично-теоретичних дисциплін ще недостатньо опрацьована, а тому неоднозначно сприймається багатьма педагогами. Її повне теоретичне обґрунтування та запровадження у практику навчання — справа майбутнього. Але вже сьогодні є очевидним, що інтегроване навчання як не яке інше закладає нові умови діяльності викладачів та студентів, є діючою моделлю активізації інтелектуальної діяльності та розвиваючих прийомів навчання. Інтеграція зобов'язує до використання різноманітних форм викладання, що має великий вплив на ефективність сприйняття студентами навчального матеріалу, школою співпраці та взаємодії.